

SZOMBAT

sabbat / sabesz / שבת
onég sabbat (עונג שבת)

Gen. 2:1-3

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם: ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה: ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות:

És elkészült az ég és a föld, és azoknak minden serege. Mikor pedig elvégezte Isten a hetedik napon az ő munkáját, amelyet alkotott, lepihent a hetedik napon minden munkájától, amelyet alkotott. És megáldotta Isten a hetedik napot, és megszentelte azt, mivelhogy akkor pihent meg minden munkájától, amelyet teremtett az Isten.

Ex. 20:8-11

זכור את יום השבת לקדשו: ששת ימים תעבד ויעשית כל מלאכתך: ויום השביעי שבת לד' אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך: כי ששת ימים עשה ד' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם וינח ביום השביעי על כן ברח ד' את יום השבת ויקדשהו:

Emlékezzél (zakhor) meg a szombat napjáról, hogy megszenteljed azt. Hat napon át dolgozzál, és végezd minden dolgodat, de a hetedik nap az Örökkévalónak, a te Istenednek szombatja: semmi munkát ne végezzél azon se magad, se fiad, se lányod, se szolgád, se szolgálólányod, se barmod, se a jövevény (ger), aki a te kapuidon belül van. Mert hat napon át teremtette az Örökkévaló az eget és a földet, a tengert és mindent, ami azokban van, a hetedik napon pedig megpihent. Ezért megáldotta az Örökkévaló a szombat napját, és megszentelte azt.

Ex. 31:12-17

ויאמר ד' אל משה לאמר: ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אף את שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני וביניכם לדרתיכם לדעת כי אני ד' מקדשכם: וישמרתם את השבת כי קדש הוא לכם מחלליה מות יומת כי כל העשה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה: ששת ימים עשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון קדש לד' כל העשה מלאכה ביום השבת מות יומת: ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם ברית עולם: ביני ובין בני ישראל אות הוא לעולם כי ששת ימים עשה ידוד את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש:

Azután szólt az Örökkévaló Mózesnek, mondván: Szólj Izrael fiainak, mondván: az én szombatjaimat tényleg tartsátok meg; mert jel az én közöttem és ti közöttetek nemzetségről nemzetségre, hogy megtudjátok, hogy én vagyok az Örökkévaló, aki titeket megszentellek. Tartsátok meg a szombatot, mert szent az titek. Aki azt megszegi, halállal lakoljon. Ha valaki munkát végez azon a napon, annak lelke irtassék ki az ő népe közül. Hat napon dolgozzanak, a hetedik nap pedig a nyugalom szombatja, az Örökkévalónak szentelt nap. Aki szombaton dolgozik, öletessen meg. Tartsák meg Izrael fiai a szombatot, szenteljék meg a szombatot nemzetségről nemzetségre, örök szövetségül. Legyen közöttem és Izrael fiai között örök jel ez, mert hat napon teremtette az Örökkévaló a mennyet és a földet, a hetedik napon pedig megpihent és megnyugodott.

Deut. 5:12-15

שמור את יום השבת לקדשו כאשר צוה ד' אלהיך: ששת ימים תעבד ויעשית כל מלאכתך: ויום השביעי שבת לד' אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ועבדך ואמתך ושורך וחתמך וכל בהמתך וגרך אשר בשעריך למען ינוח עבדך ואמתך כמוך: וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויצאה ד' אלהיך משם ביד חזקה ובזרע נטויה על כן צוה ד' אלהיך לעשות את יום השבת:

Őrizd meg a szombat napját (samor), hogy megszenteld azt, amint megparancsolta azt neked az Örökkévaló, a te Istened. Hat napon át dolgozzál, és végezd minden dolgodat. De a hetedik nap az Örökkévalónak, a te Istenednek a szombatja: semmi munkát ne végezz azon, se magad, se fiad, se lányod, se szolgád, se szolgálólányod, se ökröd, se szamarad, és semelyik barmod, se a jövevény, aki a te kapuidon belül van, hogy lepihenjen a te szolgád és szolgálólányod mint te magad. És emlékezzél meg róla, hogy szolga voltál Egyiptom földjén, és kihozott téged onnan az Örökkévaló, a te Istened erős kézzel és kinyújtott karral. Azét parancsolta neked az Örökkévaló, a te Istened, hogy a szombat napját megtartsad.

Tiltott munkák

Isa. 58:13-14

אם תשיב משבת רגלך עשות חפציה ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש ד' מכבד וכבדתו מעשות דרכיה ממצוא חפציה ודבר דבר: אז תתענג על ד' והרפכתיה על במותי \ {במת} \ ארץ והאכלתיה נחלת יעקב אביה פי ד' דבר:

Ha megtartóztatod szombaton lábadat, és nem üzöd kedvtelésedet szent napomon, és a szombatot gyönyörűségnek (*oneg*) hívod, az Örökkévaló szent és dicsőséges napjának, és megszenteled azt, dolgaidat nem tevéni, foglalkozást sem találván, hamis beszédet sem szólnán, akkor gyönyörűséged lesz az Örökkévalóban; és én hordozlak a föld magaslatain, és azt művelem, hogy Jákobnak, atyádnak örökségével élj; mert az Örökkévaló szája szolt!

39 *melakha* (ösmunkák; אבות מלאכה, ל"ט מלאכות, אבות מלאכה)
 + származtatott munkák
 + szombat szentségével összeegyeztethetetlen munkák
mukca / mükce (מיקצה)
eruv (ערוב)
thum sabbat (תחום שבת)
pikuah nefes (פיקוח נפש)
sabesz goj
somer sabbat (שומר שבת)

Előkészületek**Péntek este**

gyertyagyújtás (שמור \ זכור; *samor* és *zakhor*)
 zsinagóga *kabbalat sabbat*
Lekha dodi
 vacsora *Mizmor sir le-jom ha-sabbat* (Ps. 92)
 gyerekek áldása
Salom alekhem, Eset hajil (Prov. 31)
 barhesz / *halla* (Ex. 16:11-27)
 só
kiddus
 „vassolás”
 ételek: *gefilte fis*
zmiresz
 bencsolás
majim-akhronim (מים אחרונים)

Szombat délelőtt

zsinagóga *shaharit* (שחרית)
 Tóra-olvasás (hetiszakaszok, *haftara*)
muszaf (מוסף)
 ebéd *sólet*
menuha ve-szimha

Szombat délután, este

פרקי אבות
salesüdesz / salos szeudot / שלוש סעודות (Ex. 16:25)
havdala bor
beszamim
 gyertya
Elijahu ha-navi
 szombat kimenetele: *moci sabesz* (מוצאי שבת)
melave malke

Különleges szombatok